

Imatge aèria del port d'Eivissa

ir una nova carretera que travessarà ses Feixes de Talamanca (una zona humida propera que és protegida), tot i que les institucions ho neguen categòricament.

La pitjor opció possible. L'Institut d'Estudis Eivissencs, el Grup d'Estudis de la Naturalesa (GEN-GOB Eivissa) i també Eivissa pel Canvi (els socis del PSOE al govern local) coincideixen a afirmar que l'Autoritat Portuària no ha volgut estudiar alternatives diferents al projecte seleccionat finalment. La llei obliga a estudiar diverses possibilitats abans de triar-ne una i, efectivament, en els treballs previs de l'Autoritat Portuària s'esmentaven més alternatives, “però totes han estat desestimades sense una mínima argumentació”, afirmen des d'aquestes tres entitats. Totes ho veuen clar: “Precisament, s'ha triat la pitjor opció possible.”

L'Ajuntament d'Eivissa, que fa només tres anys que qualificava d'“aberració” la plataforma projectada al port, al costat del far des Botafoc, ara acusa els ecologistes de

ser els responsables d'una hipotètica retirada del títol de patrimoni de la humanitat. “No és el projecte del port que amenaça el patrimoni, sinó les denúncies que s'han presentat a la UNESCO”, ha dit l'alcaldesa, Lurdes Costa.

Les possibilitats reals que Eivissa perdi el títol atorgat per la UNESCO són pràcticament nul·les, perquè abans d'arribar a aquest extrem (del qual hi ha escassíssims precedents) l'organisme internacional faria recomanacions i advertiments concrets. De fet, no es descarta que al dictamen sobre la inspecció realitzada fa poc s'obligui a introduir modificacions a les obres previstes per l'Autoritat Portuària. També és possible que es doni per bo, tal com és redactat, aquest projecte.

Sigui com sigui, ara les mirades són posades en el dictamen que es farà públic d'aquí a dos o tres mesos i que decidirà sobre el futur d'una obra pública defensada i criticada a parts iguals per part de la societat eivissenca.

Joan Lluís Ferrer

EL TEMPS

D'ençà que l'arqueòleg Zahi Hawass es va fer càrrec, l'any 2002, del Consell Suprem de les Antiguitats –un departament del Ministeri de Cultura egipci–, el govern d'aquest país ha pogut recuperar més de 5.000 peces d'art de l'època dels faraons. L'objectiu del govern és localitzar totes aquelles obres que hagin sortit d'Egipte il·legalment i, per això, ha donat ordre a les ambaixades d'arreu del món de descobrir possibles vendes que infringeixin les lleis egípcies sobre antiguitats.

Un dels darrers èxits de Hawass ha estat la recuperació de cinc frescos que eren al Museu del Louvre de París i que van ser robats els anys 80 de la tomba de Tetaky, un noble de Tebes que visqué a l'època de la divuitena dinastia; és a dir, fa uns 3.500 anys. Segons que assenyala Hawass en una nota de premsa titulada “La batalla del Louvre” –publicada al seu lloc

Bust de la reina Nefertiti, guardada al Neues Museum de Berlín.

L'etern retorn de la reina

El govern egipci ha aconseguit, després d'una forta pressió, que el museu del Louvre de París li lliuri cinc frescos que van ser robats de la Vall dels Reis. A més, vol que Alemanya torni el bust de la reina Nefertiti i, fins i tot, recuperar la pedra de Rosetta, que és a Londres.

web a mitjan mes passat–, el Consell Suprem va presentar proves al museu parisenc a principi d'any, que mostraven que aquestes pintures havien sortit d'Egipte il·legalment i que havien de ser tornades. Però el museu va al·legar que, per fer-ho, calia l'aprovació de la

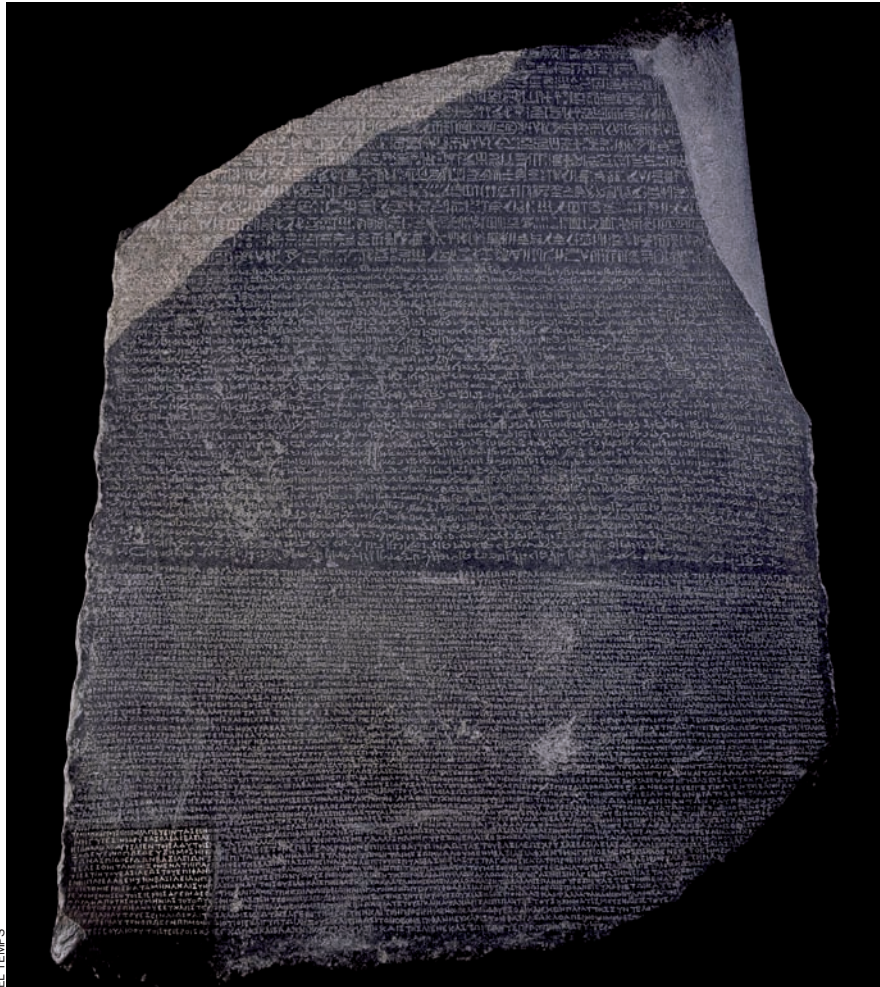
comissió científica i del Ministeri de Cultura francès, amb la qual cosa el lliurament es va demorar. La resposta de Hawass va ser contundent. “Quan el Louvre va sol·licitar la renovació del permís d'excavació a Sakkara, em vaig trobar obligat a suspendre els

treballs, perquè no podem tenir equips d'arqueòlegs treballant a Egipte si sabem que la seva organització posseeix objectes robats”, explica. El diari *The New York Times* ha definit la decisió de tallar les relacions amb el Louvre com “un dels intents més agressius portats mai a terme per Egipte per tal de reclamar peces a un dels museus més importants del món”.

Sigui com vulgui, a principi del mes passat, el ministre de Cultura francès, Frédéric Mitterrand, es va mostrar disposat a retornar les obres, recordant que França ha ratificat la convenció de la UNESCO del 1970, que prohibeix la importació i l'exportació de béns culturals obtinguts de forma il·lícita. Fins i tot, uns dies més, segons que assegura Hawass, el president francès, Nicolas Sarkozy, trucava al seu homòleg egipci, Hosni Mubarak, per assegurar-li que el retorn de les cinc pintures era imminent. En el moment de tancar aquesta edició, era previst que el divendres dia 20 de novembre un equip d'arqueòlegs egipcis es traslladés a París, per recollir les obres, segons la corresponal de la BBC al Caire, Yolande Knell.

Les cinc principals. La campanya engegada per Zahi Hawass pretén recuperar la màxima quantitat possible de les peces extretes d'Egipte durant el període colonial, o bé posteriorment, per arqueòlegs i lladres amb pocs escrúpols. L'any 2005 el Consell Suprem de les Antiguitats va presentar una llista a la UNESCO amb les principals peces que el govern egipci considerava que havien sortit del país de forma il·legal i que, per això, haurien de tornar a Egipte. Les cinc més importants són la pedra de Rosetta, que és al British Museum de Londres; el bust de la reina Nefertiti, guardat al Neues Museum de Berlín; l'estàtua de l'arquitecte Hemiunu –responsable de la construcció de la gran piràmide de Gizeh–, que és al museu Roemer-Pelizaeus de Hildesheim, a Alemanya; el Dendera Zodiac, un baix relleu que també és al Louvre; i finalment el bust d'Ankhaf, el constructor de la piràmide de Kefren, que és al Fine Arts Museum de Boston, als Estats Units.

De totes aquestes obres, les més emblemàtiques, de segur, són la pedra de

EL TEMPS

La pedra de Rosetta, conservada al British Museum de Londres.

Rosetta i el bust de la reina Nefertiti. De fet, Hawass assegura que no pretén que tots els objectes del British Museum tornin a Egipte, sinó només aquells que tinguin un valor cultural únic. “Si els britànics volen netejar la seva reputació, haurien de tornar voluntàriament la pedra de Rosetta, perquè és una icona de la identitat dels egipcis”, declarava Hawass al setmanari digital egipci *Al-Ahram*. La pedra de Rosetta va ser descoberta l’any 1799 al delta del Nil per uns soldats francesos que formaven

part de la campanya que Napoleó va fer a Egipte. Dos anys després fou lliurada als anglesos arran de la signatura d’un tractat de pau. Aquest objecte, datat de l’any 196 abans de Crist, porta una inscripció en tres llengües diferents, cosa que va permetre el científic francès Jean François Champollion de desxifrar l’escriptura jeroglífica egípcia. En aquest moment el govern que presideix Hosni Mubarak espera una resposta del British Museum per, si de cas, permetre que la pedra de Rosetta sigui

La bona fe dels americans

El museu del Louvre ha assegurat que les cinc pintures al relleu que ha retornat a Egipte foren adquirides de bona fe, sense saber que havien estat robades, cosa que Zahi Hawass, secretari general del Consell Suprem de les Antiguitats d’Egipte, posa en dubte. En canvi, Hawass, en un comunicat de premsa publicat a la seva web, ha agraït l’actitud del director del Metropolitan Museum de Nova York, Thomas Campbell, que a final del mes passat va lliurar a Egipte una peça de gairebé 4.000 anys d’antiguitat. “És la primera vegada que un museu compra una peça amb l’únic objectiu de retornar-lo al país d’origen”, diu Hawass. Tot va començar quan els responsables del Metropolitan van identificar una peça que un col·leccionista de Nova York els volia vendre.

lliurada en préstec per ser inclosa en l’exposició d’obertura, prevista l’any 2013, del gran museu que es construeix a Gizeh. Un portaveu del British Museum va confirmar a la BBC fa uns dies que la proposta havia estat rebuda i que seria presa en consideració.

Ara bé, de segur que la demanda més complexa que ha formulat Hawass és la recuperació del bust de la reina Nefertiti, que fou descobert l’any 1912 per l’arqueòleg alemany Ludwig Borchardt i traslladada a Berlín tot seguit. Nefertiti, que va viure fa uns 1.300 anys, fou l’esposa del faraó Akhenaton. El seu bust, una peça d’uns 3.500 anys d’antiguitat, és considerada una de les obres mestres

EL TEMPS

Tres dels cinc frescos que el Museu del Louvre de París ha retornat a Egipte.

de l'art egipci. S'escau que el mes de febrer d'enguany el setmanari *Der Spiegel* publicava un reportatge en què assegurava que, segons un document secret acabat de descobrir, Borchardt havia enganyat les autoritats egípcies per poder-se endur el bust de la reina. Això va motivar la rèplica immediata del govern egipci, que va demanar un aclariment respecte a aquest document i va aprofitar-ho per renovar la recla-

mació del bust. "Si el document és autèntic utilitzarem totes les nostres forces per tal que el govern alemany ens torni l'estàtua", va declarar Zahi Hawass al setmanari *Der Spiegel*.

La demanda del Consell Suprem de les Antiguitats per a la devolució del bust de la reina Nefertiti ha tornat a agafar embranzida darrerament, quan es va reobrir, a mitjan mes d'octubre passat, el Neues Museum de Berlín.

Aquest museu, construït a mitjan segle XIX, fou destruït durant la Segona Guerra Mundial. La inauguració, presidida per la cancellera alemanya Angela Merkel, va ser un gran esdeveniment a Berlín. La reina Nefertiti és la principal atracció d'aquest museu, per la qual cosa al govern egipci li serà difícil de recuperar-la.

Xevi Camprubí

"Tenim evidències per sospitar que Nefertiti va sortir d'Egipte il·legalment"

Zahi Hawass
Secretari general del Consell Suprem de les Antiguitats d'Egipte

—Realment esteu disposat a treure la reina Nefertiti de la seva posició privilegiada al Neues Museum de Berlín —reobert no fa gaire— i emportar-vos-la cap a Egipte?

—No pas de qualsevol manera. Una qüestió tan important com aquesta no es pot resoldre només amb il·lusions o declaracions de bones intencions.

—Però heu reclamat el retorn de Nefertiti, o no?

—Encara estudiem i analitzem els detalls relacionats amb l'actual emplaçament de Nefertiti, el nom amb què ara és coneguda l'esposa del gran faraó Akhenaton. Només prendrem una decisió quan n'estiguem absolutament segurs.

—Què us cal saber-ne?

—Volem saber si les escultures de Nefertiti i, primer de tot, el bust de la reina que s'exhibeix a Berlín, van sortir d'Egipte legalment. Quan això sigui absolutament clar i en tinguem les evidències davant nostre, aleshores no hi haurà cap mena de problema.

—Tan difícil és trobar aquesta evidència? Els responsables alemanys han fet tant com han pogut per assegurar-se que aquestes valuoses escultures van ser portades a Berlín amb el coneixement i el vist-i-plau de les autoritats egípcies.

—Fa un parell de mesos vaig demanar a l'administració del museu de Berlín tota la informació sobre l'emigració de Nefertiti; que m'enviessin tot allò que tingués relació amb aquest procés i la seva legitimitat. Fins avui no n'he rebut resposta. És una mica molest. Quina conclusió n'hem d'extreure, de tot això? És una mica sospitos.

—Dubteu de la legitimitat del transport de l'escultura cap a Alemanya?

—Tenim evidències que poden fer sospitar que Nefertiti fou extreta d'Egipte il·legalment. Però no volem

llançar cap conclusió prematura: esperarem una resposta i més evidències de Berlín. Com que la nostra sol·licitud no ha estat contestada, no vaig acceptar la invitació d'assistir a l'obertura del Neues Museum.

—I què fareu si la resposta no arriba mai?

—Haurem de tenir una conversa com a persones civilitzades i discutir els detalls d'aquest cas.

—És veritat que hi podria haver un intercanvi, és a dir, que Nefertiti tornés a Egipte en canvi de peces antigues importants?

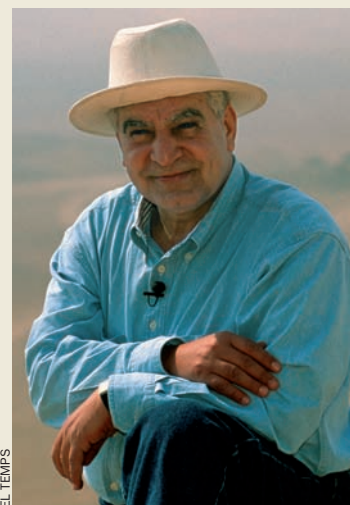
—El govern egipci va suggerir una solució d'aquestes quan feia uns deu anys que Nefertiti havia estat traslladada a Alemanya, però Berlín va declinar la proposta.

—Al cap i a la fi, hi ha un acord per tal que d'aquí a uns quants anys Nefertiti pugui ser deixada temporalment per ser exhibida al nou museu del Caire?

—Encara no hi ha res concret. Fins i tot m'ha arribat un rumor que diu que deixar peces com aquesta als egipcis és arriscat, perquè podria ser que no les tornéssim. Això és vergonyós.

—Això pot perjudicar la cooperació arqueològica entre Egipte i Alemanya?

—No. Volem que la cooperació continuï per molts anys. Espero realment que hi trobem una solució satisfactòria.

Volkhard Windfuhr